

Temanotat

Etiopia: Statsborgerskap og oppholdstillatelse for eritreere og etiopiere med eritreisk bakgrunn

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2010

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Temanotat **Etiopia: Statsborgerskap og oppholdstillatelse for eritreere og etiopiere med eritreisk bakgrunn**

According to Ethiopian laws and government practise there are a number of conditions that regulate Eritreans' and Ethiopians of an Eritrean origin's claim for Ethiopian citizenship and residence permits. Citizenship in other countries, participation in the 1993 Eritrean referendum, security issues, status of parents are among the conditions assessed in relation to the decisions reached by the Ethiopian government. In this report Landinfo accounts for the criteria that apply in practise for granting of Ethiopian citizenship and residence permits to Eritreans and Ethiopians of Eritrean origin both inside and outside of Ethiopia.

SAMMENDRAG

Det er en rekke forhold som ifølge etiopisk lovgivning og myndighetenes praktisering av lovverket regulerer eritreere og etiopiere med eritreisk avstamning sin mulighet til å tilegne seg etiopisk statsborgerskap eller oppholdstillatelse i landet. Statsborgerskap i andre land, deltakelse i folkeavstemningen om Eritreas uavhengighet i 1993, sikkerhetshensyn og foreldres status, er forhold av betydning i en slik vurdering. I dette temanotatet redegjør Landinfo for hvilke betingelser som gjelder for tilegnelse av etiopisk statsborgerskap og oppholdstillatelse i landet og vurderer også gråsonene i praktiseringen av lovverket. Notatet omhandler eritreere og etiopiere med eritreisk bakgrunn som oppholder seg i Etiopia og som oppholder utenfor landet.

INNHold

1.	Innledning	5
2.	Bakgrunn.....	5
2.1	Folkeavstemningen i Eritrea i 1993.....	5
2.2	Regulering av bevegelse mellom Etiopia og Eritrea 1993-1998.....	6
3.	Krigen mellom Etiopia og Eritrea 1998-2000	6
3.1	Deportasjoner	7
4.	Rettslige rammer for statsborgerskap og oppholdstillatelse.....	8
4.1	Den etiopiske konstitusjonen.....	8
4.2	Den etiopiske statsborgerskapsloven.....	8
4.3	Utlendingsloven.....	9
4.4	Direktivet om oppholdsstatus for eritreere i Etiopia.....	9
4.5	Direktivet om deporterte eritreeres eiendomsrettigheter i Etiopia.....	9
5.	Praktisering av lovverket.....	10
5.1	Beslutningsprosessen.....	10
5.2	Eritreere registrert i Etiopia	10
5.2.1	<i>Tap av oppholdstillatelse</i>	<i>12</i>
5.2.2	<i>Reisedokumenter for eritreere med oppholdstillatelse i Etiopia</i>	<i>12</i>
5.3	Eritreere som oppholder seg utenfor Etiopia	12
5.4	Retten til statsborgerskap.....	12
5.5	Retten til oppholdstillatelse	13
5.5.1	<i>Sikkerhetsgrunner.....</i>	<i>14</i>
5.5.2	<i>Deltakelse i folkeavstemningen</i>	<i>14</i>
5.5.3	<i>Barn av foreldre som deltok i folkeavstemningen</i>	<i>14</i>
5.5.4	<i>Blandete ekteskap.....</i>	<i>15</i>
5.5.5	<i>Barn av foreldre med både eritreisk og etiopisk bakgrunn.....</i>	<i>16</i>
6.	Referanser	17

1. INNLEDNING

Statsborgerskap og oppholdstillatelse i Etiopia er regulert i lov og praksis. Dette notatet redegjør for gjeldende kunnskap om muligheter eritreere og etiopiere med eritreisk bakgrunn har for å tilegne seg statsborgerskap og oppholdstillatelse i Etiopia. Betegnelsen “eritreer” refererer til person som regnes som eritreisk statsborger. “Etiopier med eritreisk bakgrunn” anvendes om gruppen personer som har ættemessig tilhørighet til det området som i dag utgjør staten Eritrea, men som ikke har eritreisk statsborgerskap.

Informasjonen i dette notatet er innhentet fra en rekke skriftlige kilder, i telefonsamtaler med den etiopiske ambassaden i Stockholm og ved møter avholdt under Landinfos tjenestereise til Etiopia i oktober 2009.

2. BAKGRUNN

1. januar 1890 ble området som i dag er Eritrea for første gang samlet i én enhet under italiensk styre (Negash & Tronvoll 2000). I perioden 1941 til 1952 var Eritrea administrert av Storbritannia. Eritrea ble i 1952 formelt en føderal provins i Etiopia etter anbefalinger fra en FN-kommisjon. Alle som bodde i Eritrea i 1952 kunne søke om, og få, etiopisk statsborgerskap. I perioden fra 1962, da Eritrea ble en region i Etiopia, og fram til Eritrea formelt ble en egen stat, var alle eritreere å regne som etiopiske statsborgere. Følgelig var alle eritreere å regne som etiopiere da Eritrea ble anerkjent som en uavhengig stat etter folkeavstemningen i april 1993.

2.1 FOLKEAVSTEMNINGEN I ERITREA I 1993

Etter avtale mellom Tigrayan People's Liberation Front, TPLF, og Eritrean People's Liberation Front, EPLF, ble Eritrea en de facto uavhengig stat i mai 1991, etter at disse to frigjøringsbevegelsene fjernet det sittende etiopiske regimet ledet av Mengistu. En del av avtalen TPLF og EPLF i mellom, var å avholde en folkeavstemning i Eritrea der eritreere skulle ta den endelige beslutningen om Eritreas uavhengighet.

7. april 1993 trådte *Eritrean Referendum Proclamation* (No. 22/1992) i kraft. Loven regulerte den kommende folkeavstemningen. Registreringen for folkeavstemningen var basert på *Eritrean Nationality Proclamation* (No. 21/1992) som åpnet for at alle som var barn av mor eller far med eritreisk opphav, enten i Eritrea eller utenfor, registrerte seg som eritreere.

De eritreiske overgangsmyndighetene opprettet en valgkomisjon for å registrere alle eritreerne som skulle delta, både i Eritrea og utenlands.

For å få eritreisk stemmekort måtte man i Eritrea framlegge eritreisk id-kort utstedt av Innenriksdepartementet (HRW 2003). For å bli registrert som eritreer måtte man fylle inn et skjema med informasjon om bosted, religiøs tilhørighet, navn på foreldre/

Temanotat **Etiopia: Statsborgerskap og oppholdstillatelse for eritreere og etiopiere med eritreisk bakgrunn**

besteforeldre, spesifisere hvorfor man anså seg som eritreer og dokumentere påstandene ved hjelp av tre vitner. Både pass og id-kort dokumenterte eritreisk statsborgerskap.

Alle eritreere som hadde utenlandsk statsborgerskap fikk utstedt eritreiske id-kort. Registreringen av stemmeberettigede utenfor Eritrea fant sted ved hjelp av personer håndplukket av overgangsregjeringen. De samme var ansvarlige for å finne egnede steder for gjennomføringen av avstemningen. I Etiopia ble det stemt i Addis Abeba og i byer utenfor hovedstaden. Etiopiske myndigheter var behjelpelige med å finne egnede lokaler for avstemningen og blant annet ble skoler brukt (Byrne 2002). Utenfor Eritrea aksepterte eritreiske interessekontor/ambassader også EPLF-medlemskort som bevis for nasjonalitet og som grunnlag for utstedelse av stemmekort. Det samme gjaldt ikke medlemskap i den andre store opposisjonsbevegelsen, Eritrean Liberation Front (ELF) (Immigration and Refugee Board of Canada 2004). Ingen av kildene opplyser om hvordan stemmekortet så ut eller hvilken informasjon det inneholdt, utover at det var et id-kort.

Til sammen 1 173 706 eritreere ble registrert for deltakelse i folkeavstemningen. I tillegg til dem som allerede oppholdt seg i Eritrea, deltok 57 710 i Etiopia¹, 164 842 i Sudan og 84 370 fra andre deler av verden (Byrne 2002).

Valgkampen startet 17. februar og endte 21. april 1993. Folkeavstemningen ble avholdt 23.-25. april 1993.

2.2 REGULERING AV BEVEGELSE MELLOM ETIOPIA OG ERITREA 1993-1998

Eritreiske og etiopiske myndigheter ønsket å avklare statsborgerskapsspørsmålet etter 1993. I en avtale inngått mellom Eritrea og Etiopia etter Eritreas uavhengighet i 1993, ble landene enige om å innføre visumfrihet mellom landene. De besluttet at innbyggerne i Etiopia og Eritrea fritt kunne oppholde seg i begge landene inntil statsborgerskapsforhold var avklart. Myndighetene i begge land bestemte i 1996 at innbyggere i Eritrea og Etiopia selv kunne få velge hvilken nasjonalitet de ville tilhøre, og at valg av ett statsborgerskap ville inkludere frafall av det andre (Southwick 2009).

3. KRIGEN MELLOM ETIOPIA OG ERITREA 1998-2000

Krigen mellom Eritrea og Etiopia, som startet 12. mai 1998, markerte et dramatisk skifte for mange etiopiere med eritreisk opprinnelse. Det samlede antallet eritreere og etiopiere med eritreisk bakgrunn som oppholdt seg i Etiopia ved krigens start i 1998 anslås av både eritreiske og etiopiske myndigheter å ha vært ca. 500 000 (Eritrea Ethiopia Claims Commission 2004). Partene signert en endelig fredsavtale i desember 2000. I avtalen forpliktet partene seg til å etterleve bestemmelsene i to kommisjoner. Grensekommisjonen som fastsatte grensen mellom Eritrea og Etiopia

¹ Eritrea Ethiopia Claims Commission opererer med 60 000 registrert i Etiopia.

og Erstatningsdomstolen (Claims Commission) som i flere kjennelser vurderte krav om erstatning. Grensekommisjonens kjennelse fra 2002 har pr. desember 2009 enda ikke ført til en fysisk grensemarkering og er fremdeles en potensiell konfliktdriver.

3.1 DEPORTASJONER

Stater har i henhold til internasjonal lov brede fullmakter til å deportere med tvang personer med nasjonal tilhørighet til fienden i en konflikt. Mange eritreere og etiopiere med eritreisk bakgrunn ble deportert til Eritrea, fratatt sitt statsborgerskap, fratatt eiendeler og mistet retten til opphold i Etiopia etter krigens utbrudd i 1998. Deportasjonene fant hovedsakelig sted i 1998 og 1999 (United States Bureau of Citizenship and Immigration Services 2000). Antallet etiopiere med eritreisk bakgrunn som ble deportert varierer fra 70 000 (Southwick 2009) til 75 000 (HRW 2003). Deportasjonene var både av frivillig karakter (i hovedsak familiegjenforeninger) og under tvang (Eritrea Ethiopia Claims Commission 2004).

Den første bølgen av deportasjoner startet 12. juni 1998, én måned etter krigens start. Den inkluderte eritreere med ledende posisjoner i næringsliv, politikk og i eritreiske organisasjoner, og ble i hovedsak begrunnet med sikkerhetshensyn (HRW 2003). En formell komité bestående av polititjenestefolk, sikkerhetsansatte og politiske ledere fra myndighetskoalisjonen, avhørte eritreere om deres identitet, deres forbindelse til eritreiske institusjoner, og deres eiendeler. Ingen av de avhørte fikk muligheten til å presentere sin versjon, til juridisk assistanse, eller til rettslig å prøve tapet av statsborgerskap (HRW 2003). Etiopiske myndigheter definerte 15 475 personer som en sikkerhetstrussel gjennom denne prosessen (Eritrea Ethiopia Claims Commission 2004, s. 19).

Senere, i juli 1999, begrunnet etiopiske myndigheter deportasjonene med at etiopiere med eritreisk bakgrunn hadde dobbelt statsborgerskap, noe som er i strid med bestemmelsene i Etiopias konstitusjon (HRW 2003). Ifølge etiopiske myndigheter har eritreere som deltok i folkeavstemningen i 1993, gjennom å registrere seg til avstemning, tatt en beslutning om å bli eritreiske statsborgere. Ved å ta eritreisk statsborgerskap har disse eritreerne annullert sitt etiopiske statsborgerskap.

Tusenvis av etiopiere med eritreisk bakgrunn som ikke utgjorde en sikkerhetstrussel ble deportert i månedene etter krigens start. Mange av disse hadde aldri bodd i Eritrea. Dette var familiemedlemmer til tidligere deporterte, og utgjorde i henhold til etiopiske myndigheter omtrent 20 000 personer. En annen stor gruppe som ble deportert, var eritreere som bodde på landsbygda, ved grensen mot Eritrea i Nord-Etiopia. Denne gruppen utgjorde ca. 10-15 000 og er ikke antatt å representere en sikkerhetsrisiko. Mange i den sistnevnte gruppen er antatt å ha blitt tvunget til å forlate landet (Eritrea Ethiopia Claims Commission 2004, s. 20).

Mange av de yngre deporterte hadde ingen kunnskaper i tigrinja (Det kongelige norske Justisdepartement 1999). Den samme kilden sier også at anslagene over hvor mange barn som ufrivillig har blitt igjen i Etiopia har vært for høye. Kilden anslo det mer riktige tallet til å være mellom 50 og 2 500 barn.

De siste deportasjonene av større grupper ufrivillige til Eritrea fra Etiopia fant sted i mars 2002. Kilder Landinfo møtte på tjenestereise i oktober 2009 opplyste at deportasjoner kan forekomme enda, men at dette i hovedsak vil omfatte personer som ikke har dokumentert lovlig opphold i Etiopia (velorientert internasjonal kilde,

Temanotat **Etiopia: Statsborgerskap og oppholdstillatelse for eritreere og etiopiere med eritreisk bakgrunn**

samtale, oktober 2009). Etter det Landinfo kjenner til, har det ikke vært tvangsdeportert eritreere i større grupper til Eritrea siden 2002.

Eritrea Ethiopia Claims Commissions kjennelse fra 2004 konstaterte at etiopiske myndigheters beslutning om å tilbakekalle det etiopiske statsborgerskapet til eritreere som var aktive for eritreiske myndigheter, gjennom People's Front for Democracy and Justice, PFDJ², eller i eritreiske masseorganisasjoner, ikke var i strid med internasjonal lov (Eritrea Ethiopia Claims Commission 2009, s. 18). Kommisjonen mente imidlertid at etiopiske myndigheters berøvelse av statsborgerskapet til eritreere som ble værende i Etiopia og som bare hadde etiopisk statsborgerskap, var i strid med internasjonal lov. Det samme gjaldt berøvelsen av statsborgerskap til eritreere som oppholdt seg i et tredje land, eller som dro til tredje land etter krigen.

4. RETTSLIGE RAMMER FOR STATSBOGERSKAP OG OPPHOLDSTILLATELSE

4.1 DEN ETIOPISKE KONSTITUSJONEN

Den etiopiske konstitusjonen fra 1995 definerer en etiopisk statsborger som en mann eller kvinne med en eller to etiopiske statsborgere som foreldre. Konstitusjonen har bestemmelser om at ingen etiopiere skal miste sitt etiopiske statsborgerskap mot sin vilje, men tillater ikke dobbelt statsborgerskap (Ethiopian Constitution 1995).

4.2 DEN ETIOPISKE STATSBOGERSKAPSLOVEN

Den etiopiske statsborgerskapsloven fra 2003, *Proclamation on Ethiopian Nationality No. 378/2003*, erstattet statsborgerskapsloven av 1930 og regulerer statsborgerlige rettigheter i Etiopia. Loven viderefører prinsippene fra konstitusjonen, hvor statsborgerskap erverves hvis en av foreldrene er etiopiske, og verner mot tap av statsborgerskap mot den enkelte borgers vilje. Det er ikke rom for dobbelt statsborgerskap under den etiopiske statsborgerskapsloven.

Fire paragrafer er spesielt relevante for etiopiere med eritreisk bakgrunn:

- Paragraf 5 stiller følgende krav til søkere som ønsker å få innvilget etiopisk statsborgerskap: Vedkommende må ha nådd myndighetsalder (18 år), han eller hun må ha hatt opphold i Etiopia i fire år før søknad om statsborgerskap leveres, vedkommende må kunne snakke noen av de etiopiske språkene, ha inntekt til å forsørge seg selv, være uten kriminell bakgrunn og være løst fra andre lands statsborgerskap.
- Paragraf 20 peker på at etiopiere som tilegner seg et annet statsborgerskap frivillig har gitt avkall på sitt etiopiske. En etiopier født av en forelder med utenlandsk opprinnelse, eller utenfor Etiopia, anses som frivillig å ha frasagt seg sitt etiopiske statsborgerskap hvis ikke han eller hun spesifikt ber myndighetene om å beholde det innen vedkommende fyller 19 år.

² Tidligere EPLF.

- Paragraf 21 understreker at tap av etiopisk statsborgerskap ikke skal ha noen betydning for statsborgerskapet til vedkommendes ektefelle og barn.
- Paragraf 22 omhandler etiopiere som har skiftet statsborgerskap og som kan bli etiopiske statsborgere igjen under følgende betingelser: at de returnerer til Etiopia, frasier seg sitt andre statsborgerskap og søker myndighetene om innreise til Etiopia.

4.3 UTLENDINGSLOVEN

Det foreligger ingen etiopisk utlendingslov som gjør fullstendig rede for vilkårene en utlending må oppfylle for å oppnå oppholds- og arbeidstillatelse i Etiopia. Men *Immigration Proclamation* fra 2003 gir overordnede føringer på området,

4.4 DIREKTIVET OM OPPHOLDSSTATUS FOR ERITREERE I ETIOPIA

Det etiopiske direktivet om eritreeres oppholdsstatus i Etiopia fra 2004 er et administrativt direktiv som skal regulere opphold- og statsborgerskapsforhold for etiopiere med eritreisk bakgrunn som har oppholdt seg sammenhengende i Etiopia siden 1998 (Directive Issued to Determine the Residence Status of Eritrean Nationals Residing in Ethiopia 2004).

Paragraf 4.1 nekter etiopisk statsborgerskap for personer med eritreisk pass, eritreisk nasjonalitetsdokument³ (*nationality document*) eller for personer som har arbeidet for eritreiske styresmakter i posisjoner som er reservert eritreere, da personer som faller inn under disse kategoriene anses som eritreiske statsborgere.

Paragraf 4.2 sikrer etiopisk statsborgerskap til etiopiere med eritreisk opprinnelse som ikke har tatt skritt for å bli eritreere.

Paragraf 4.3 åpner muligheten for etiopiere med eritreisk bakgrunn til å bli etiopiske statsborgere under vilkårene i Statsborgerskapslovens paragraf 22 (se ovenfor).

Direktivet sikrer også alle eritreere med oppholdstillatelse i Etiopia lik tilgang til helsetjenester og utdanning som etiopiske statsborgere.

Eritreere med opphold i Etiopia vil bli innvilget oppholdstillatelse og kan bli innvilget reisedokument for utlendinger. Eritreere kan miste sin oppholdstillatelse av følgende grunner:

- Hvis tillatelsen ble gitt under falske forutsetninger (paragraf 7.1, litra a),
- Hvis bæreren av tillatelsen er en uønsket utlending (paragraf 7.1, litra b), eller
- Hvis man oppholder seg utenfor Etiopia i over ett år (paragraf 7.2).

4.5 DIREKTIVET OM DEPORTERTE ERITREERES EIENDOMSRETTIGHETER I ETIOPIA

I direktivet om deporterte eritreeres eiendomsrettigheter i Etiopia utstedt i mai 2009, blir eritreere som ble deportert fra Etiopia under krigen mellom de to landene i 1998-

³ Det samme som eritreisk id-kort

2000 gitt rett til å kreve tilbakelevert eiendom, eiendeler og bankkonti som ble konfiskert, eller som de måtte forlate. Regjeringen gir alle eritreere som ble utvist av sikkerhetsgrunner under krigen rett til å komme tilbake til Etiopia og gjøre sine krav gjeldende. De angjeldende eritreere vil også få rett til å bosette seg i Etiopia på nytt. Regjeringen tar forbehold overfor enkeltpersoner med en så nær tilknytning til den nåværende ledelsen i Eritrea at nasjonale sikkerhetsmyndigheter anser dem som en trussel mot etiopiske sikkerhetsinteresser (Directive to Enable Eritreans Deported from Ethiopia due to the War Launched by the Eritrean government on Ethiopia Reclaim and Develop their Properties in Ethiopia 2009).

5. PRAKTISERING AV LOVVERKET

5.1 BESLUTNINGSPROSESSEN

Beslutningene om statsborgerskap (utstedelse av pass) og oppholdstillatelse til etiopiere med eritreisk bakgrunn og eritreere tas av Immigrasjonsdepartementet og av *National Institute for Security* (NIS) i Etiopia. Sistnevnte etat er ledet av Ato Getachewv og er direkte underlagt statsministerens kontor. Sikkerhetsvurderingene som foretas av NIS tillegges stor vekt ved utstedelse av statsborgerskap til eritreere.

Spørsmål om oppholdstillatelse for eritreere i Etiopia sorterer under Immigrasjonsdepartementet ved den underliggende etaten for opphold og naturalisering. Søknader om statsborgerskap fra eritreere med etiopisk bakgrunn fremmet via etiopiske ambassader, vil bli behandlet av immigrasjonsmyndighetene i Addis Abeba. Alle søknader fra eritreere må av sikkerhetshensyn også vurderes av NIS.

Beslutningsprosessen er etter Landinfos vurdering ikke åpen og til en viss grad preget av vilkårlighet. Det er derfor vanskelig å redegjøre for praktiseringen av lovverket i detalj. Det vil også være forskjell mellom lovverket og praktiseringen. Dette vil bli behandlet i punktene nedenfor.

I direktivet om eiendomsrettigheter fra mai 2009 (se delkapittel 4.4) vises det til en ny komité med representanter fra NIS, Utenriksdepartementet, Finansdepartementet og det føderale politiet, som skal avgjøre hvorvidt deporterte kan vende tilbake til Etiopia.

5.2 ERITREERE REGISTRERT I ETIOPIA

I august 1999 besluttet etiopiske myndigheter at alle eritreere og etiopiere med eritreisk bakgrunn over 18 år som hadde stemt ved folkeavstemningen i 1993, og alle eritreere som hadde blitt innvilget eritreisk statsborgerskap, og som var bosatt i Etiopia, skulle registreres ved Security, Immigration and Refugee Authority (SIRAA). Registreringsperioden var fra 15. til 29. august. Ved gjennomført registrering mottok denne gruppen id-kort og seks måneders oppholdstillatelse (Byrne 2002). 24 018 gule id-kort ble utstedt av etiopiske myndigheter (Eritrea Ethiopia Claims Commission 2009).

Det gule id-kortet ble bare utstedt fram til 2001/2002, i henhold til Sveriges ambassade i Addis Abeba (2008). Fra 2002 ble eritreere i Etiopia utstedt med et blått id-kort, som har form som et lite hefte. Dette kortet må fornyes hvert år, ifølge en eritreisk kilde i Etiopia som har bodd i landet siden 1984 (samtale, oktober 2009). Tillatelsen blir utstedt ved Immigrasjonsmyndighetene, ved *Department for Residence and Naturalisation*. Den eritreiske kilden vi møtte i Etiopia hadde nylig fått tilbud om å bli etiopisk statsborger, men avsto. Han ønsket å forbli eritreisk borger i Etiopia.

Ifølge Landinfos kilde medfører oppholdstillatelsen rett til arbeid, utdanning, til å leie hus og til medisinsk assistanse på linje med andre etiopiere. I henhold til informasjon Landinfo mottok under tjenestereisen er ikke eritreere som oppholder seg i Etiopia i en spesielt utsatt posisjon og ikke utsatt for alvorlig diskriminering. Eritreere har tilgang til arbeid, helse og utdanningstjenester og til å leie bolig over hele Etiopia. Samtidig utviser eritreere i Etiopia en varsomhet med å eksponere seg som eritreere, både som gruppe, og individuelt, og det er en frykt for at både arbeidsplasser og statsborgerlige rettigheter kan ryke ved en forverret situasjon landene imellom (Southwick 2008).

Eritreere og etiopiere med eritreisk bakgrunn, som stemte ved folkeavstemningen, men som ikke registrerte seg ved SIRAA i august 1999, ble av etiopiske myndigheter ansett å være “an illegal person who has unlawfully entered the country” (Eritrea Ethiopia Claims Commission 2004). Den eritreiske kilden Landinfo snakket med i Etiopia under tjenestereisen i 2009, antok at de dette gjelder lot være å registrere seg av frykt for myndighetenes reaksjoner i en situasjon hvor krigen mellom Eritrea og Etiopia var opphetet. Denne gruppen vil kunne registrere seg for oppholdstillatelse etter bestemmelsene i direktivet om eritreeres oppholdsstatus i Etiopia fra 2004 (paragraf 6). Det foreligger ikke informasjon som tilsier at etiopiske myndigheter vil nekte dem registrering med oppholdstillatelse, utenom i tilfeller hvor vedkommende er ansett som en sikkerhetstrussel.

En etiopier med eritreisk bakgrunn som ikke stemte i folkeavstemningen i 1993 vil ikke måtte registrere seg ved SIRAA (United States Bureau of Citizenship and Immigration Services 2001). Dette synet støttes av U.S. State Department (2001) og HRW (2003). Byrne avgrensner gruppen som måtte registrere seg hos etiopiske myndigheter i august 1999 og søke om oppholdstillatelse, til alle med eritreisk bakgrunn som deltok i folkeavstemningen i 1993 og som var eritreiske borgere.

Louise Thomas, student ved det amerikanske universitetet i Kairo, argumenterer i en avhandling om eritreere og etiopiere som oppholder seg i Egypt, for at alle etiopiere med eritreisk bakgrunn, og ikke bare dem som stemte i folkeavstemningen, ble fratatt sitt statsborgerskap gjennom bestemmelsen av 14. august 1999 (Thomas 2006). Dette, argumenterer Thomas, var i strid med den etiopiske konstitusjonen. Merk at dette ikke gjelder eritreere som oppholdt seg i Etiopia, men etiopiere med eritreisk bakgrunn som enten oppholdt seg utenfor Etiopia da krigen startet, eller forlot landet under krigen.

Eritreere som har oppholdt seg sammenhengende i Etiopia etter 1998 har siden kunngjøringen av statsborgerskapsloven i 2003 og direktivet i 2004 kunnet få etiopisk statsborgerskap, hvis de ga avkall på sitt eritreiske statsborgerskap, og ikke stemte ved folkeavstemningen (Southwick 2008). Det er også rapportert om eritreere

som har stemt ved folkeavstemningen som har fått tilbud om etiopisk statsborgerskap.

5.2.1 Tap av oppholdstillatelse

Landinfo er ikke kjent med praktiseringen av bestemmelsene i direktivet fra 2004 som gjelder tap av oppholdstillatelse (se delkapittel 4.3). Sannsynligheten for at eritreere som har oppholdt seg utenfor Etiopia i over ett år vil miste oppholdstillatelsen, er ifølge Landinfos vurderinger stor.

5.2.2 Reisedokumenter for eritreere med oppholdstillatelse i Etiopia

Direktivet fra 2004 åpner for utstedelse av etiopisk utlendingspass for eritreere som oppholder seg i Etiopia med oppholdstillatelse. Mange av disse ønsker ikke etiopisk statsborgerskap og har søkt om og fått etiopisk utlendingspass, i henhold til en eritreisk kilde som Landinfo møtte i Etiopia under tjenestereisen i oktober 2009. Dette utlendingspasset er imidlertid ikke anerkjent i Schengen-området, og kan følgelig ikke benyttes for reiser til og i Schengen-området. I henhold til flere kilder Landinfo møtte under tjenestereisen i oktober 2009, vil ikke eritreere i Etiopia kunne anvende eritreiske pass som reisedokument ved utreise fra Etiopia. Det vil kunne føre til reaksjoner fra etiopiske myndigheter. Reaksjonene kan inkludere fengsling for kortere perioder.

5.3 ERITREERE SOM OPPHOLDER SEG UTENFOR ETIOPIA

Direktivet av 2004 vil ikke gjelde for eritreere som oppholder seg utenfor Etiopia. Deres tilknytning til Etiopia hjemles i statsborgerskapsloven fra 2003 og Immigrasjonsloven fra samme år. Det er Landinfos syn at vilkårene om deltakelse i folkeavstemningen og sikkerhetsrisiko vurderes mer restriktivt overfor søknader om oppholdsgrunnlag for eritreere i eksil, enn for eritreere med opphold i Etiopia.

5.4 RETTEN TIL STATSBORGERSKAP

I henhold til den etiopiske konstitusjonen fra 1995 er man etiopisk borger såfremt en av ens foreldre er etiopisk statsborger. Statsborgerskapsloven fra 2003 stiller krav om oppnådd myndighetsalder (18 år), opphold i Etiopia i fire år før søknad om statsborgerskap, at man er talefør i et av de etiopiske språkene, har et inntektsgrunnlag stort nok til å forsørge seg selv, rent rulleblad og at man er løst fra andre lands statsborgerskap. Alle søknader om statsborgerskap vil bli behandlet av myndighetene i Etiopia.

Etter utbruddet av krigen i 1998 og da deportasjonene begynte, nektet etiopiske utenriksstasjoner å utføre konsulære tjenester for etiopiere med antatt eritreisk bakgrunn (Geiser 2009). Noen av dem som ble rammet hadde et eritreisk id-kort i tillegg til sitt etiopiske pass, andre hadde aldri blitt eritreiske borgere.

Fra 2004 åpnet imidlertid etiopiske myndigheter for utstedelse av pass til etiopiere med eritreisk bakgrunn utenfor Etiopia, hvis de var i besittelse av et etiopisk pass

Temanotat Etiopia: Statsborgerskap og oppholdstillatelse for eritreere og etiopiere med eritreisk bakgrunn

som var gyldig fram til 1998. Tilleggsbetingelser er tidligere opphold i Etiopia (over en viss tid), men utenfor det området som i dag er Eritrea, og at de ikke har vært statsborgere i andre land (Immigration and Refugee Board of Canada 2004).

Den etiopiske ambassaden i Stockholm understreket i samtale med Landinfo i desember 2009 at eritreere som oppholder seg utenfor Etiopia ikke under noen omstendigheter kan bli etiopiere, heller ikke hvis de frasier seg sitt eritreiske statsborgerskap. Dette understøttes av andre kilder (Geiser 2009, s. 4).

I praksis vil følgende personer ikke bli innvilget etiopisk statsborgerskap:

- Eritreere med eritreisk statsborgerskap og/eller eritreisk id.
- Personer som stemte under folkeavstemningen i 1993. Myndighetene begrunner dette med at denne gruppen gjennom deltakelse har valgt et annet lands statsborgerskap.
- Personer som har vært aktive i eritreiske organisasjoner. Dette inkluderer medlemmer av det eritreiske regjeringspartiet, og personer som er eller har vært ansatt eller spilt en rolle i en virksomhet ledet av den eritreiske staten.

5.5 RETTEN TIL OPPHOLDSTILLATELSE

Eritreere som oppholder seg utenfor Etiopia, og som ønsker å returnere til Etiopia, må søke om visum ved en etiopisk ambassade, ifølge samtale med ansatt ved den etiopiske ambassaden i Stockholm i desember 2009. Utlendinger som reiser til Etiopia kan søke om visum ved flyplassen Bole i Addis Abeba. Det gjelder ikke for personer med eritreisk blod, uavhengig av hvilken nasjonalitet de skulle ha. Alle eritreere må søke om visum fra en etiopisk ambassade før ankomst til Etiopia.

Eritreere utenfor Etiopia kan kun søke om oppholdstillatelse i Etiopia mens de oppholder seg i landet ifølge en ansatt ved den etiopiske ambassaden i Stockholm som Landinfo kontaktet i desember 2009. Betingelsen er gyldig dokumentasjon på eritreisk nasjonalitet, enten pass eller eritreisk id-kort. Kriteriene for innvilgelse av visum er godtgjort arbeid eller annen inntekt i Etiopia i henhold til den etiopiske ambassaden. Forretningsvisum innvilges for maksimum ett år om gangen (*Immigration Proclamation no. 354/2003*).

Eritreere som anses som en sikkerhetstrussel får ikke visum eller oppholdstillatelse. Deltakelse i folkeavstemningen vil ikke alene utelukke oppholdstillatelse i Etiopia, ifølge representanten ved den etiopiske ambassaden i Stockholm som Landinfo snakket med i desember 2009.

Utenlandske statsborgere med etiopiske bakgrunn, men ikke eritreere med tidligere tilknytning til Etiopia, kan få utstedt et permanent oppholdstillatelse i Etiopia.

Etter implementeringen av det nye direktivet om eiendomsrettigheter fra mai 2009, har etiopiske myndigheter åpnet for at også eritreere som ble deportert til Eritrea kan bli utstedt oppholdstillatelse i Etiopia. Det gjenstår å se hvor mange fra denne gruppen dette vil gjelde, men vil ikke inkludere personer som anses som en sikkerhetstrussel.

5.5.1 Sikkerhetsgrunner

Den første begrunnelsen som ble gitt av etiopiske myndigheter for deportasjonene etter krigens utbrudd var, som redegjort for over, sikkerhetsrisiko.⁴ I Eritrea Ethiopia Claims Commissions rapport fra 2004 vises det til følgende indikatorer for hva etiopiske myndigheter regnet som sikkerhetsgrunner:

...raising money on behalf of Eritrea or participating in organizations promoting Eritrean Government interests or encouraging closer links between expatriate Eritreans and Eritrea.

To “organisasjoner” ble nevnt spesielt av Eritrea Ethiopia Claims Commission (2004): Det eneste godkjente partiet i Eritrea, PFDJ, samt eritreiske masseorganisasjoner. Masseorganisasjonene var i mindre grad politiske, men arbeidet med å samle inn penger til den eritreiske staten og promoterte nasjonalistiske holdninger blant eritreere i Etiopia (Eritrea Ethiopia Claims Commission 2004).

Den etiopiske ambassaden i Stockholm presiserte i en samtale med Landinfo i juli 2009 hvilken aktivitet som i dag vil utelukke etiopisk *statsborgerskap* av sikkerhetshensyn:

- deltakelse i demonstrasjoner og offentlige aktiviteter til støtte for eritreiske myndigheter,
- lobbyaktivitet for eritreiske myndigheter,
- deltakelse i eritreiske organisasjoner, og/eller
- innbetaling av 2 % skatt til eritreiske myndigheter.

De samme forholdene kan også utelukke oppholdstillatelse for eritreere i Etiopia, men det er uklart for Landinfo hvor denne grensen går. Eksempelvis vil trolig ikke betaling av 2 % skatt utelukke en eritreer fra etiopisk *oppholdstillatelse*.

5.5.2 Deltakelse i folkeavstemningen

Samtlige kilder Landinfo har konsultert viser til at deltakelse i folkeavstemningen om Eritreas uavhengighet i 1993, vil utelukke etiopisk statsborgerskap (blant annet den etiopiske ambassaden, samtale, desember 2009; Geiser 2009; Southwick 2008). Det synes imidlertid å være et unntak for eritreere som har oppholdt seg sammenhengende i Etiopia (eritreer bosatt i Etiopia, samtale, oktober 2009). Dette er ikke bekreftet av andre kilder. Det kan også være at det finnes andre unntak. Som hovedregel er det imidlertid Landinfos syn at deltakelse under folkeavstemningen i 1993 utelukker mulighetene for etiopisk statsborgerskap.

5.5.3 Barn av foreldre som deltok i folkeavstemningen

Hvorvidt vil barn under 18 år av eritreiske foreldre som stemte ved folkeavstemningen i 1993 bli nektet etiopisk statsborgerskap?

⁴ Denne gruppen er også omtalt som SIRAA expellees, etter screening-prosessen gjennomført av migrasjonsmyndighetene i Etiopia, Security, Immigration and Refugee Authorities.

Den etiopiske statsborgerskapsloven fra 2003 holder ikke barn ansvarlige for foreldrenes valg med hensyn til foreldre som stemte ved referendum (se delkapittel 4.2 over). Ifølge en etiopisk jurist som har arbeidet med statsborgerskapsspørsmål over lang tid, har barna, dersom de fortsatt bor i Etiopia, krav på etiopisk statsborgerskap (samtale, november 2009). Hvis de ikke bor i Etiopia må de søke ved nærmeste ambassade, og hvis de ikke blir ansett som en sikkerhetsrisiko har de i henhold til Landinfos kilde rett på etiopisk statsborgerskap. Landinfos kilde kunne imidlertid ikke garantere at dette skjedde i praksis. Denne informasjonen ble bekreftet under Landinfos tjenestereise til Etiopia i 2009, men det ble understreket at det kunne være avvik i denne praksisen. Den etiopiske ambassaden i Stockholm underbygger disse forholdene videre, og fortalte i en telefonsamtale med Landinfo i desember 2009 at et barns mulighet til etiopisk statsborgerskap avhenger av hvorvidt det i utlendighet har hatt et annet lands statsborgerskap.

Det er Landinfos oppfatning at barn under 18 år av eritreiske foreldre som stemte ved folkeavstemningen i 1993, og som har forlatt Etiopia, i hovedsak vil være utelukket fra etiopisk statsborgerskap. Unntakene kan være personer som etter utreise fra Etiopia ikke har hatt andre statsborgerskap. For personer av eritreisk opprinnelse som har hatt kontinuerlig opphold i Etiopia synes det å være lettere å bli etiopisk statsborger, men det er ikke tilgjengelig informasjon om praksis. Under alle omstendigheter må NIS foreta en sikkerhetsvurdering.

5.5.4 Blandete ekteskap

I Etiopia bodde det ved krigens utbrudd i 1998 omtrent 550 000 eritreere (Eritrea Ethiopia Claims Commission 2004, s. 16). De som ikke tok del i folkeavstemningen i 1993 og heller ikke foretok andre handlinger for å identifisere seg som eritreere, forble etiopiere, og kunne registrere seg som etiopiere. Etiopiere med eritreisk bakgrunn som stemte i folkeavstemningen eller på andre måter identifiserte seg som eritreere, og som var gift med etiopiske borgere, vil i utgangspunktet ikke kunne bli etiopiske borgere.

Ifølge den etiopiske statsborgerskapsloven av 1930, kunne bare gyldige ekteskap inngått mellom etiopisk mann og kvinne av en annen nasjonalitet lede til avledet statsborgerskap, ikke omvendt. Ifølge den nye loven av 2003, kan ekteskap med både etiopisk kvinne og mann avlede etiopisk statsborgerskap. Det er imidlertid et krav at partene har oppholdt seg i Etiopia i et år før søknad kan vurderes.

Det er svært begrenset med informasjon om praktiseringen av bestemmelsene om avledet etiopisk statsborgerskap til eritreere gift med etiopiere. For eritreere som er gift i Etiopia og har oppholdt seg sammenhengende i landet siden 1998, kan det etter Landinfos vurdering være mulig å bli etiopisk statsborger såfremt vedkommende frasier seg sitt eritreiske statsborgerskap. For eritreere utenfor Etiopia vil det være nærmest umulig, både fordi de ikke oppfyller lovens krav om opphold i Etiopia, og fordi eritreiske statsborgere utenfor Etiopia ikke får etiopisk statsborgerskap. Det er imidlertid mulig å få oppholdstillatelse i Etiopia.

5.5.5 Barn av foreldre med både eritreisk og etiopisk bakgrunn

Barn av foreldre med både eritreisk og etiopisk bakgrunn vil i henhold til den nye statsborgerskapsloven fra 2003 få etiopisk statsborgerskap såfremt andre kriterier er innfridd. Den etiopiske advokaten Abebe skrev i Open Societys omfattende rapport om statsborgerskap i Etiopia følgende om muligheten til etiopisk statsborgerskap for barn født av etiopisk kvinne med utenlandsk mann til far:

... in practice it seems that those with non-Ethiopian fathers find it difficult to obtain recognition of a right to nationality on equal terms (Manby 2009, s. 54).

En representant ved den etiopiske ambassaden i Stockholm forklarte imidlertid i en telefonsamtale med Landinfo i desember 2009 at ambassaden kunne utstede pass til barn av foreldre med eritreisk og etiopisk nasjonalitet under følgende forutsetninger:

- Det framlegges dokumentasjon på relasjon mellom barn og den av foreldrene som er etiopisk (fødselsattest),
- etiopisk pass oversendes, og
- det framlegges bevis på at barnet er registrert som etiopier i oppholdsland (for eksempel i Folkeregisteret i Norge).

Det er begrenset med landkunnskap om praktiseringen av denne regelen, men i de tilfeller hvor barnet er registrert som etiopier utenfor Etiopia og hvor dokumentasjon om relasjonen mellom barn og etiopisk forelder foreligger, kan barn få etiopisk statsborgerskap. Dette vurderes av Landinfo å være lettere når far er etiopisk, og ikke eritreer, enn om mor er det.

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Barnes, C. (2006, mai). *Ethiopia: A sociopolitical assessment*. [Writenet rapport]. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/44f29d704.pdf>. [lastet ned 15. desember 2009]
- Byrne, H. (2002, januar). *Eritrea & Ethiopia: Large scale expulsions of population groups and other human rights violations in connection with the Ethiopian – Eritrean conflict, 1998 – 2000*. Washington DC: INS Information Center. Tilgjengelig fra <http://www.ilw.com/articles/2004,0510-eritrea3.pdf>. [astet ned 15. desember 2009]
- Det kongelige norske Justisdepartement (1999). Notat fra tjenestereise. Ikke tilgjengelig elektronisk.
- Directive Issued to Determine the Residence Status of Eritrean Nationals Residing in Ethiopia (2004). Addis Abeba: The Federal Democratic Republic of Ethiopia. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/country,,NATLEGBOD,,ETH,,48abd56c0,0.html>. [astet ned 17. desember 2009]
- Directive to Enable Eritreans Deported from Ethiopia due to the War Launched by the Eritrean government on Ethiopia Reclaim and Develop their Properties in Ethiopia (2009). Addis Abeba: The Federal Democratic Republic of Ethiopia. Ikke tilgjengelig elektronisk.
- Eritrea Ethiopia Claims Commission (2004, 17. desember). *Partial Award. Civilian Claims. Eritrea's Claims 15, 16, 23 & 27-32. Between The State of Eritrea and The Federal Democratic Republic of Ethiopia*. Haag: Eritrea Ethiopia Claims Commission. Tilgjengelig fra <http://www.pca-cpa.org/upload/files/ER%20Partial%20Award%20Dec%202004.pdf>. [lastet ned 15. desember 2009]
- Eritrea Ethiopia Claims Commission (2009, 17. august). *Final award. Ethiopia's Damages Claims between The Federal Democratic Republic of Ethiopia and The State of Eritrea*. Haag: Eritrea Ethiopia Claims Commission. Tilgjengelig fra <http://www.pca-cpa.org/upload/files/ET%20Final%20Damages%20Award%20complete.pdf>. [lastet ned 15. desember 2009]
- Eritrean Nationality Proclamation (No. 21/1992). Asmara: State of Eritrea. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?docid=3ae6b4e026>. [lastet ned 17. desember 2009]
- Eritrean Referendum Proclamation (No. 22/1992). Asmara: State of Eritrea. Ikke tilgjengelig elektronisk
- Ethiopian Constitution (1995). Addis Abeba: The Federal Democratic Republic of Ethiopia. Tilgjengelig fra

<http://www.salamta.net/Downloads/Ethiopian%20Constitution.htm>. [lastet ned 17. desember 2009]

- Geiser, A. (2009, 11. mai). *Etiopia: Eritreisk opprinnelse. En uttalelse fra SFH-landanalyser*. Bern: Flyktninghjelpen i Sveits.

Rapporten er oversatt til norsk for Landinfo, og er tilgjengelig fra Landdatabasen under Eritrea/Sosiale og kulturelle forhold. Krever brukerrettigheter i Landdatabasen.

- HRW, dvs. Human Rights Watch (2003, 29. januar). *The Horn of Africa War*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/reports/2003/01/29/horn-africa-war>. [lastet ned 15. desember 2009]
- Immigration and Refugee Board of Canada (2004, 2. juni). *Ethiopia: Whether the Ethiopian Embassy issues passports to Ethiopians of Eritrean descent, including those who were deported from Ethiopia to Eritrea, and to those who have no identification documents; whether applicants are denied identification documents because of their Eritrean descent*. Ottawa: Immigration and Refugee Board of Canada. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/country,,IRBC,,ETH,,41501c072a,0.html>. [lastet ned 15. desember 2009]
- Immigration Proclamation no. 354/2003. Addis Abeba: The Federal Democratic Republic of Ethiopia. Tilgjengelig fra www.ethiopia.net/type/English/hopre/bills/bills/2003.../Pro.354.E..doc [lastet ned 8. desember 2009]
- Manby, B. (2009, 21. oktober). *Citizenship in Africa. A comparative study*. New York: Open Society Institute. Tilgjengelig fra <http://www.afrimap.org/english/images/report/OSI-Citizenship-Law-in%20Africa-full.pdf> [lastet ned 15. desember 2009]
- Negash, T. & Tronvoll, K. (2000). *Brothers at War. Making sense of the Eritrean – Ethiopian War*. Oxford: James Currey.
- Proclamation on Ethiopian Nationality no. 378/2003. Addis Abeba: The Federal Democratic Republic of Ethiopia. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/country,,NATLEGBOD,,ETH,,409100414,0.html>. [lastet ned 15. desember 2009]
- Southwick, K. (2009, 26 mai). Ethiopia – Eritrea. Statelessness and State Succession. *Media Monitors Network*. Tilgjengelig fra <http://usa.mediamonitors.net/content/view/full/62625> [lastet ned 15. desember 2009]
- Sveriges ambassade i Addis Abeba (2008, 12. desember). *Ethiopian id-cards for Eritrean citizens*. Addis Abeba: Sveriges ambassade i Addis Abeba. Tilgjengelig fra <http://ux17.migrationsverket.se/lifos/dok.do?dokn=19919&mode=index>. [lastet ned 14. desember 2009]

- Thomas, L. (2006). *The Son of a Snake is a Snake: Refugees and Asylum-Seekers from Mixed Eritrean-Ethiopian Families in Cairo*. Det amerikanske universitetet i Kairo. FMRS Working Paper No7. Ikke tilgjengelig elektronisk.
- United States Bureau of Citizenship and Immigration Services (2000, 20. oktober). *Ethiopia: Information on the possible arrest and deportation of Ethiopian-citizen spouses and dependants of "ethnic Eritreans"* Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3dee061d4.html>. [lastet ned 15. desember 2009]
- United States Bureau of Citizenship and Immigration Services (2001, 10. januar). *Ethiopia: Information on kebele (kebele) control of the population in Ethiopia; and freedom to travel for Ethiopians of Eritrean origin or heritage*. Washington DC: United States Bureau of Citizenship and Immigration Services. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3dece8307.html> [lastet ned 15. desember 2009]
- U.S. State Department (2001, 23. februar). *Ethiopia. Country Reports on Human Rights Practices*. Washington DC: U.S. State Department. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2000/af/789.htm> [lastet ned 15. desember 2009]

Muntlige kilder:

- Diplomatisk kilde i Etiopia. Samtaler i Addis Abeba. Februar 2004
- Den etiopiske ambassaden i Stockholm. Telefonsamtale. 9. juli 2009
- Den etiopiske ambassaden i Stockholm. Telefonsamtale. 8. desember 2009.
- Etiopisk jurist. Møte i Addis Abeba. November 2009.
- Eritreer bosatt i Etiopia. Møte i Addis Abeba. Oktober 2009.
- Velorientert internasjonal kilde. Samtale i Addis Abeba. Oktober 2009